

introitibus, ex quibus omnibus fructus percipiuntur, quo possint onera matrimonii subsisteri, quibus supportandis frequentius dotis fructus non sufficiunt, ut recte consideravit Innocentius author *textus dicto cap. salubriter*. Secundus est, quando dos promittitur in pecunia numerata, que ex se sterilis est, & fructus habere non potest, *l. usur. 121. ff. de verbi signo*, quo sit, ut acquisitionis lucri ex pecunia præter naturam sit, docente Arist. *lib. 1. Politic. cap. 7.*

22 Secundo deinde advero, dotem constitui marito in matrimonio, ut eius onera sustineat, dum matrimonium durat, *l. pro oneribus 26. C. de jure dotorum*, videlicet, ut taxorum alar cum familia, educet filios, & omnia ut diligens paterfamilias administraret; illo vero finito, dotem integrana uxori, aut hæredibus ejus restituatur, ac proinde illam constante matrimonio conservetur. De istis, & aliis oneribus matrimonii latè agit Petrus Gregorius in *synagmate juris universi*, *lib. 9. c. 19. & 20.* onera vero, que hic commemoravimus, retulit Dominicus Soto de *justitia lib. 6. questione 1. art. 2. post solutionem ad argumenta. versiculo*, *Igitur Adrianus*, à quo quamvis discedere videatur, non diffidat *Salon. 2. 2. tomo 2. quæst. 78. art. 2. controvers. 14. num. 3. & ali. ut Navarr. comment. de usuris. num. 65.*

23 Ex quibus planè sit, ut in primo ex supradictis casibus si dos statim non solvatur, maritus incurrit damnum amissionis fructuum, quos ex bonis stabilibus in dotem promissis percepturus erat, & ex quibus oneribus matrimonii satisfacere debebat. Quæ amissio fructuum damnum est, ut notavi *supra num. 2. in fine*. In hujus autem damni satisfactionem, & restauracionem, mirum non est, si possit luerari fructus pignoris pro secunditate solutionis consituta sibi dati, loco illorum, quos ex bonis stabilibus promissis in dotem erat percepturus. Idque nulla habita ratione, an sint plures, an pauciores, eam scire semper fructus dotis non sufficiente ad onera matrimonii supportanda. Ac proinde non procul aberrant à vero, qui existimant, in illa traditione pignoris pro solvenda date, tacitè subintelligi pactum de lucrandis fructibus ex pignore perceptis in locum percipientorum ex dose, juxta annotationem originalem Cajetani *2. 2. quæst. 78. art. 3. in responsione ad sextum argumentum*, Navarr. in *commentario de usuris*, notabilis *21. numer. 65. versiculo*, *Quare videatur reddenda septima ratio*, cum num. *66. Covarruvia lib. 3. variar. cap. 1. num. 3. versiculo*, Secundo *confit.* Petr. Barboz. in *leg. de divisione 5. num. 1. in fine*, cum num. *2. ff. soluto matrimonio*, & Michaelis Soto *2. 2. dict. quæst. 78. art. 2. controvers. 14. n. 4. Salas de contract. tract. de usuris. dub. 29. num. 6.*

24 In secundo vero casu, ubi dos constituir in pecunia numerata, que ex se inserviuta est, est major difficultas, quam recte expendit *Salas ubi supra dicto numero 6. §. sed hoc interpretatio*. Verum ex iis, que dicta sunt, recte expensis superatur. Nam cum pecunia dotalis detur marito, ut ex ea constante matrimonio ejus onera sustineat, soluto vero eam restitut, tacitè actum videtur, ne eam conferveret otiosam: aliquo ad nihil deserviret, si in arca servaret, neque in aliquo maritum juvarer: si vero expendere capitale ipsum, onus restitutionis esset gravius, quam utilitas expensa commoda. Traditur itaque marito, ut eam impliet, suo tamen periculo, vel in emptione stabili redditum fructus, vel in emptione redditum annorum, seu censuum, ex quorum redditibus onera matrimonii supponet, vel in aliqua lucroso negotiatione, ex qua lucrum acquirat. Quod apertius solet caveri in capitulis matrimonialibus, quæ in hoc Regno sunt; vix enim est, ut pecunia dotalis detur marito libera, & explicata, sed expressè caveretur, ut debeat implicari in emptione stabili, vel annorum introitum, tum ut sustentetur onera matrimonii, tum ut securior sit tempore soluti matrimonii restitutio. Quo sine solet apud publicum Bancum deponi vinculata, ne inde extrahatur, nisi pro facienda simili emptione. Si igitur in contractu dotali, quo promittitur pecunia tacitè agitur, ut pecunia convertatur in emptionem serum fructiferum, aut in lucroso negotiationem, ex quarum fructibus, & lucro sustineantur onera matrimonii, planum est, maritum, dum illi non traditur dotem pecunia, carcer fructibus, & lucro, que percepturus erat ex pecunia implicata, non secus ac carcer fructibus dotis in rebus stabilibus consentientis; ac per consequens non secus percipere possit, & stipulari legitimè & tutu conscientia, restitutio hujus damni gratia, certam annuam

pecuniam, dum illi dos nostra solvitur. Quod indicasse videtur Hostiensis in *d. cap. salubriter num. 5.*

Adjicit Felicianus (& non displices, quia cum hoc ipso coincidere videatur) *d. lib. 2. de censibus. cap. 5. num. 20. & pro vera tamen, maritum non teneri uxorem atere*,

quandiu illi dos promissa non solvitur, cum eam posuit à domo expellere, l. generaliter ultima. C. ad Vellejan. Alexander notavit conf. 56. n. 10. lib. 4. & in l. in insulare 43.

*& usuras. n. 1. ff. soluto matrimonio. Socinus regula 315. alias liter. M. regula 11. Boerius decisi. 22. ex num. 1. Covarruvia de matrimonio. 2. part. cap. 7. in principio. num. 2. qui tamen sententiam moderatur, & Rebello, similiter tam limitans, de obligatione justitiae. 2. par. lib. 5. quæst. 10. sectione 4. ex num. 29. Lata in leg. si quis à liberis, & si quis ex his, num. 50. ff. de liber. exhibend. Navarrus conf. 5. n. 3. de regularibus, Joann. Lupus in repet. cap. per versas, notabilis 3. in princip. ex n. 2. de donat. inter, Petrus Gregorius in *synagmate juris libr. 9. cap. 19. num. 3. Cache- ran. decisi. 132. num. 18. Aufierius ad dec. Tholos. 87. n. 3.**

Cum ergo maritus date adhuc non soluta sustineat onera matrimonii alendo uxorem, & ejus familiam, quod non debebat, ut docet Gloss. in *Auctorat. de non eligendo secundo nubent. in §. illud quoque dandum, verb. Onera*, imponens sibi onus, & obligationem, ad quam non tenebatur, fit, ut pro illo onere possit licet, & absque usuræ viatio recipere, aut fructus pignoris pro solutione dotis dari, aut certam annuam pecuniam, interim dum dos non solvitur promissam. Quemadmodum potest, qui pro alio sive sibi, pro subeundo onere sive sibi, qui sponte se subiicit, premium convenit accipere, ut est commune Doctorum placitum, juxta textum in *l. si remunerandi 6. §. Maurus ff. mand. & in l. hoc jure 19. §. Labes ff. de donat. Tradunt Covarruv. lib. 3. variar. cap. 2. num. 6. Avend. de exequend. mandat. 2. parte cap. 12. n. 12. vers. 2. videtur, in fine, Didacus Perez in *Rubric. tit. 2. lib. 8. Ordinamenti pag. 23. col. 2. vers. Quarto successive*, Valascus consul. 18. Meneius in *l. rem majoris 2. num. 27. Cod. de rescind. vend. idem Felicianus, de censib. tom. 1. lib. 1. cap. 10. num. 14. vers. Tum quia, & ubi supra, Gaifar Rodericus de annis redditib. lib. 2. quæst. 12. ex n. 7. Molina de *justitia. tractat. 2. disputat. 319. Mantica de tacit. & ambig. concut. lib. 16. tit. 2. Joann. Lupus de usuris in c. navigationi comment. 3. §. 1. num. 19. Heringius de siveffor. capit. 26. ex num. 119. Pirrus Maurus de siveffor. 2. part. sec. 2. c. 2. Caballus resol. crim. cas. 285. Baeza de decima ut. 2. n. 82. Surdus conf. 3. 16. volum. 3. Quo sit, ut dispositio d. c. salubriter, procedat ex particulari natura contractus dotalis, non ex favore dotis, ut nonnulli sentiunt.***

His positis, sit tertia conclusio: In constitutione dotis potest ei cui promittitur, stipulati certam annuam quantitatem à focero, vel alio dotante, donec dos solvatur, & promittens ex promissione manebit obligatus, neque ad hujus obligationis executionem necessarium erit probare, quanti interest stipulatoris. Ratio hujus conclusionis est, quoniam ratio certa illius quantitatis, quamvis videatur redolere interesse, quatenus solet conformari utiliti, quam maritus poterat percipere ex quantitate dotis implicata in emptionem annorum reddituum, & instrumento solet apponi verbum, *Pro interesse datum, aut interusurio*; revera non est taxatio interesse, sed ex natura contractus dotalis est quadam taxatio cuiusdam adjumenti impensa pro sustinendis oneribus matrimonii, quo dotans vult succurrere marito, interim dum non solvit dotem, quæ prædictis oneribus supportandis deservitura erat, & quasi quedam, *Ayuda de costa*, ut vulgo dicimus seu subventio. In quoniam scrupulose, & minutatim certinatur, id quod interest stipulatoris, sit ne plus, vel minus, sed promittitur habito respectu ad onera matrimonii, quibus supportandis ferè numquam sufficiunt hæc, & alia subdia, & utilitates ex dose, aut ejus occasione percepita, ut in *d. cap. salubriter*, testatur Pontifex: ad cumdem modum, quo taxantur alimenta, non habito respectu ad præcisam necessitatem ejus, qui alendum est, ita ut neque aliquid ex alimentorum impensa superfit, neque ad illam defit, quod esset strictissimum arbitrium; sed arbitrio paulo largiori, spectate necessitate alendi morali, non mathematica. Sic contingit in taxatione istius quantitatis in impensa onerum matrimonialium ergo, dum dos non solvit. Non enim spectandum est, an maritus plus, minusve interfit, sed veluti transfiguratur cum ipso, spectatis oneribus matrimonii, super ipsis, quibus sponte se subiect, quæ tamen subire ante solutam dotem iniquum esset,

Disputatio VIII.

paratilia, ff. soluto matrimonio. n. 6. Antonius Gomez in *leg. 50. Tauri. n. 46. Molina de justitia, tract. 2. disput. 322. num. 3.* Igitur dubitatum est, an si hæredes mariti moram faciant in restituenda dote, pacisci possint cum vidua, vel ejus hæredibus, ut donec dotem non restituerint, solvant ad rationem quinque, vel septem pro centenario, sic taxato interesse dotis tardius soluta.

Prima sententia negat, licetam esse conventionem inter hæredem mariti, & viduam, qua statutur vidua certa quantitas solvenda ultra dotem, dum ei dos non restituitur.

Quidquid enim ultra dotem recipiat ratione retardatæ solutionis dotis, sive sint alimenta, sive pecunia, aut quodvis aliud lucrum, esse usuram, etiam si in instrumento dotali cautum esset, ut uxori nomine alimentorum, seu interesse aliquid recipiat, donec dos solvatur, etiam si maritus in testamento jubeat, ut aliquid annuatim solvatur uxori, donec ei restitutur dos. Quare si mulier soluto matrimonio ab hæredibus viri acciperet pignus fructus, deberet computare fructus pignoris in fortè principalem dotis, contra quam disponitur circa dotis constitutionem in *d. c. salubriter 16. de usuris*. Ita sentiunt Innocentius in *d. cap. salubriter, n. 2. Joannes Andreas n. 4. Hostiensis num. 7. Ancharranus num. 4. Butrius n. 9. Bart. in l. at quia natura 20. §. non tantum. n. 1. ff. de negot. ges. Imola in l. in insulam 43. §. usura. num. 6. Paulus numero 5. ff. sol. matrimonio, idem Paulus in l. divortio 8. in princip. n. 6. in fin. Alexand. num. 23. ff. cod. rit. Socinus conf. 56. ex n. 1. volum. 3. Alex. conf. 27. lib. 4. Cravet. conf. 189. num. 7. vers. Sexius casus, Rolandus conf. 55. volum. 2. Ancharranus conf. 150. ex num. 4. Afflictus dec. 284. & decisi. 291. Grammaticus decisi. 103. num. 91. Capicetus decisi. 65. Mantica dec. 171. Molin. de palt. nuptialib. lib. 3. quæst. 39. ex numero 24. Surdus de alimento. rit. 1. quæst. 45. num. 13. versiculo. Predicitam cum sequentibus, Plotus de in item jurando, §. 11. numero 24. versiculo. Sed quod plus est, Thesaurus dec. 43. ex numero 2. & decisi. 45. Valascus conf. 8. num. 4. Covarruv. lib. 3. variar. cap. prim. num. 3. vers. Sexto hinc Joann. Lupus de usuris, comment. 1. §. 4. ex num. 84. Petrus Barboza, qui latius explicat in leg. 2. in principio, 1. parte ex num. 39. in fin. ff. soluto matrimonio, Gaspar Rodericus de annis redditibus, lib. 3. quæst. 8. ex n. 20. Cajetan. 2. 2. quæst. 78. art. 2. §. in responsione ad sextum versiculo. Et quia fructus dotis. Ratio est, quia usura est accipere aliquid ultra debitum tamquam lucrum, ob expectatam, & dilatam solutionem debiti, cap. in civitate 6. capite consoluit 29. de usuris. Hoc vero casu non possunt id lucrum honestare onera matrimonii iam soluti; ut honestabunt lucrum acquistum à marito ob non solutam dotem onera constantis matrimonii, juxta d. c. salubriter. Et hæc sententia, ut jacet, verissima est, & apud omnes recepta.*

Nihilominus secunda sententia limitat primam (et quoque recipissima limitatio) ut vidua ratione interesse lucri cestantis, aut damni emergentis, possit recipere aliquid ultra debitum tamquam lucrum, ob expectatam, & dilatam solutionem debiti, cap. in civitate 6. capite consoluit 29. de usuris. Hoc vero casu non possunt id lucrum honestare onera matrimonii iam soluti; ut honestabunt lucrum acquistum à marito ob non solutam dotem onera constantis matrimonii, juxta d. c. salubriter. Atque ita limitationem tradunt idem Covarruvias, Alexand. in l. divortio 8. in princip. n. 23. 24. & 25. & ibidem Imola n. 6. ff. soluto matrimonio, idem Alex. conf. 141. lib. 5. & conf. 200. lib. 6. Joan. Lupus in repet. cap. per vestras, notab. 6. §. 8. n. 4. vers. Addit. alium casum, & n. 5. de donat. inter. Molina de primog. lib. 4. c. 5. n. 6. Quafada diversarum quæst. jur. c. 25. n. 17. Plotus de in item jurando, §. 11. ex n. 22. latè Menoch. conf. 7. ex n. 12. & 15. lib. 1. Salon. de Paz conf. 4. n. 28. Joannes Baptista Lupus de usuris comment. 1. §. 4. num. 88. Negufant. de pignor. 5. par. membr. 5. num. 17. Afflict. decisi. 284. num. 2. & 3. Navarr. in comment. de usuris, n. 67. Messia in pragmaticam taxapanis, conclus. 2. num. 78. Thesaurus decisi. 43. num. 4. Barbosa in l. 2. in princ. 1. part. n. 43. ex versiculo. Ultimo inferendum, ff. soluto matrimonio, Gaspar Rodericus de annis reddit. libro tentio, quæst. 7. num. 53. & quæst. 8. num. 20. vers. Non negamus. Facheirus lib. 3. controversiar. cap. 101. Petrus Gregor. tractat. de usuris, lib. 2. cap. 12. numero 6. Graffis de exceptionibus, except. 32. num. 87. Banes 2. 2. quæst. 78. art. 2. circa solutionem ad sextum, §. 4. conclusio, Salou ibidem controversia 15. ex n. 3. Molina de justitia, tract. 2. disput. 322. n. 6. Salas de contractibus, tractat. de usuris, dub. 30. Hermosilla in l. 10. tit. 1. p. 5. gloss. 4. m. 211.

Illud verissimum est omnes istos Doctores sic permittere viduae recipere aliquid ultra dotem ab hæredibus

SECTIO IV.

De interesse taxato in restitutione dotis conveniente inter viduam, & hæredes mariti.

Ex dissoluzione difficultatis tractatæ precedentie Doctores gradum faciunt ad difficultatem presentem. Soluto enim matrimonio hæredes mariti defuncti debent restituere vidua bona dotalia immobilia statim; mobilia vero infra annum à die dissoluti matrimonii, l. unica, §. exactio, C. de rei uxori. art. Ulpianus in fragmentis, tit. 9. vers. Dos, ubi meminit antiquæ constitutionis, ut dos si in numero, pondere, aut mensura consistet, annua, bima, tria die reddetur, nisi ut præsens redderetur, convenisset, quod correctum est à Jutiniano in d. s. exactio, meninerunt Connatus commentar. juris civilis, lib. 8. cap. 10. num. 9. Cujacius in d. l. unica, §. cum autem, C. de rei uxori. art. Wesembachius in

viri ratione lucri cessantis, aut damni emergentis, sic se subiectat iis legibus, & conditionibus, quas reliqui observant, dum petunt lucrum cessans, aut damnum emergens: ita ut in hoc casu restitutio doris, nihil speciale constituendum sit, id est opus sit probare, sua interesse sibi dorem restituere, alioquin nihil obtinebit, cum omne lucrum ultra debitum, ubi non invenitur interesse, aut non probatur verari, quod idem est (cum paria sint non esse, & non probari, aut non appare, leg. duo sunt Tizi 30. ff. de testamento, tutel. leg. in lege 77. ff. de contrahenda emptione, Rebussus in confit. Regni tom. 2. tract. de liuteris requisitoris, num. 33.) usura sit; & probationem facere debet eodem modo, quo ex inferius dendis apparet, esse probandum interesse damni, & lucri à quovis illud postulante.

- 32 Pro maiori hujus limitationis declaratione distinguendi sunt duo casus. Primus est, quando dos viduae consistit in bonis immobilibus, seu stabilibus, quae fructuosa sunt. Quo casu statim debet reddi, juxta textum in dicta l. unica §. expositio. C. de uxori. atq. Et si non reddantur, planum est, viduam amittere fructus suorum bonorum dotalium, eosque lucrari heredes mariti non restituentes: ac per consequens interesse viduae in subita restituzione sua datis, quamvis non constet de quantitate certi interesse. Secundus casus est, quando dos consistit in pecunia, pro qua restituenda datur heredibus mariti datio anni. Hoc casu distinguunt Doctores, an vidua sit pauper, & inops, ita ut non habeat unde se alar aliunde, quam ex bonis dotalibus, & tunc dicunt, alendam esse hoc anno ab heredibus mariti, eamque recipere posse alimenta etiam ultra dotem absque usura labore. Aut vidua habet aliunde, unde possit sumere alimenta, quo casu dicunt, non teneri heredes mariti ad alimenta viduae. Omitto istam questionem de alimentis viduae, quam Doctores citari predictis locis tractant, de qua praefer illos vide Romanum in consil. 517. in casu proposita consultacionis, ex n. 1. Antonium Gomez in l. 50. Tauri n. 48. Matienzum in l. 2. tit. 9. lib. 5. Recop. glossa 1. ex n. 10. Capicum in dec. 24. Franchis in dec. 489. Iosephi Ludovicum comm. apud. in tit. soluto matrimonio, concl. 2. & venio ad rem. Quando dos consistit in pecunia, cum juxta dicta sectione precedentibus num. 24. pecunia data in dotem tacite videatur dari marito ad eam implicandam in negotiatione, vel emptione stabilium reddituum fructus, ut industria mari- ti pecunia sterilis reddatur fructuosa, & deserbit sup- portandis oneribus matrimonii, presupponit regulariter, & frequentius soluto matrimonio relinquunt pecunia implicata in rebus fructuosis, ac per consequens dum ea gaudent heredes mariti post annum, quo illam debent vidua restituere, gaudere quoque fructibus implicata pecunia, & interfusio data recordata solutione. Quod interfusio ipsa vidua amittit: ac per consequens eius interest, dorem exigere subito post annum, ut possit cum sua pecunia negotiari, aut emere praedia fructuosa, ex quorum fructibus se alat, neque enim ei steriles debet esse pecunia, ut alias dicit texus in l. quid erga 3. §. usuras, ff. de contrar. & util. act. tutel. Bene verum est, hoc casu opus est probare, viduam aut esse solitam negotiari, aut habuisse occasionem emendi bona stabilia, que exposita erant venalia, aut annum redditum; & animum, destinationemque certam implicandi pecuniam suam dotali- um, qua quia carerit, amiserit occasionem, aut ex recordata solutione aliquod damnum incurrisse, ut censetur probatum ejus interesse.
- 33 Ex iis facile respondetur ad fundamentum contraria sententia, quatenus videtur facere contra limitationem, non exigi a vidua illud plus ultra dotem tamquam usuram, sed tamquam interesse, aut damni amissorum fructuum bonorum dotalium, aut cessantis lucri, quod habitura fuisse, si haberet pecuniam praemani- bus, eam implicando, aut in negotiatione, aut emptione stabilium, quod licet non licet autem, si vidua habitura esset pecuniam otiosam in arca, aut eam expensum ad libitum.
- 34 Succedunt duas difficultates. Prima, utrum hoc interesse vidua possit ab initio antequam dos restituatur taxari, dum illa concedit dilationem heredibus mariti ad dotem restituendam ultra tempus à lege definitum, ita ut fiat conventio de dandis illi quinque, vel septem pro centenario respectu quantitatis datis, inter- rim dum dos non restituitur.
- 35 In qua plerique etiam ex iis, qui veram credunt secun-

dam sententiam, dicunt non posse predictum interesse taxari ab initio, quemadmodum neque in quocunque alio debito, sed reliqua dehinc eventui futuro, qui indicabit, quanti revera interest; non enim potest fieri, ut interesse semper sit uniforme, & omnibus annis aequalis. Ex istis sunt Covarr. lib. 3. variar. cap. 1. num. 3. §. sexto hinc, versiculo, *Mibi profesto*, qui solum permittit taxationem certae quantitatis ab initio, quando vidua debentur alimenta, non alias, Plotus de in item jurando, §. 11. num. 15. & 16. ubi generaliter negat, interesse posse taxari à principio, Gaspar Rodericus de annis redditibus lib. 3. quest. 8. num. 20. versiculo, *Non negamus*, Barbosa in l. 2. in princip. 1. part. num. 43. versiculo, *Ultim infert. ff. soluto matrimonio*.

Alii existimant, predictum interesse posse taxari ab initio, è quibus sunt Cravata consilio 189. h. 7. versiculo, *Sextus casus*, qui ramen limitate loquitur casu, quo vidua debeantur alimenta, Gaspar Rodericus de annis redditibus, lib. 3. quest. 7. n. 55. & quest. 8. num. 20. in eodem casu permittit taxationem, Joannes Baptista Lupus de usuris comment. 1. §. 4. num. 88. Molina de primog. lib. 4. cap. 5. n. 6. Costa de portione rata, quest. 91. ex num. 5.

Utrique tamen ex istis ita se explicant, ut convenire videantur, quamvis in instrumento dotali, aut alio facto inter viduam, & heredes mariti circa restitucionem datis, promissa sit uxori nomine interesse soluto matrimonio, interim dum dos non restituitur, certa quantitas extra casum quo debeantur predicta vidua alimenta, non posse ipsum obtainere soli instrumento nitementem; sed ut obtemperat, opus est, ut articuletur, & probetur interesse damni emergens, ut lucri cessantis. Nam cum certum sit, licet posse peti, & percipi à quocunque interesse lucri cessantis, aut damni emergentis ultra debitum fortis, juxta superius notata, & tradita à *Glossa verbo*, *De feudo in capite conquerus 8. de usuris*, si mulier petendo interesse retardata restitutio datis articulat, & probetur predictum interesse lucri, vel dampni, obtinebit, ut ultra sortem principalem, & capitale datis illud ei solvatur non tam ratione promissionis facta per maritum, aut eius heredes, quam ratione probationis sui interesse. Si vero dum interesse perit vidua, nimirum sola promissio facta in instrumento, & probationem omittat, non audierit, quasi usuram petat. Sic conciliat illas inter se dissidentes sententias Barbosa in d. leg. 2. in principio, prima parte num. 43. versiculo pro concordia, ff. soluto matrimonio, cui eidem sententia adhaeret Afflictus decisione 284. numero secundo, & tertio, loquens de isto casu, cuius verba sunt: *Sed isto casu quando est dives illa mulier, tunc poterit petere interesse, si illud interesse probabit bene, prout de jure requiritur, sive sit interesse damni vitandi, sive lucri cessantis*. In eadem sententia est in dec. 291, quod ex antefato nullum debeatur interesse, & ibi num. 6. in fine, dicit, illam decisionem fuisse bene laudatam, & commendatam ab omnibus literatis personis. In eadem sententia est Alexand. cons. 61. num. 12. lib. 2. agens generaliter de taxatione interesse, Decius cons. 119. num. 9. in fin. & num. 10. & 11. Rebussus in l. unica, C. de sentent. que pro eo quod interesse, glossa ultima, n. 34. Menchaca quest. usus frequent. lib. 3. cap. 60. n. 25. Gaspar Rodericus de annis redditibus lib. 3. q. 5. num. 39. quest. 7. num. 55. & quest. 8. n. 20. Fontanella de pact. nuptial. tom. 2. clausula 5. glossa 9. ex n. 7. Colerus de processib. executivis, 1. part. 10. ex num. 118. Peregrinus cons. 85. num. 14. volum. 3.

Secunda difficultas est, utrum haec quantitas danda mulieri ultra dotem, dum dos ei non restituitur, possit licet taxari à statuto? & utrum statutum id praepiciens sit justum?

Plerique negant, ut Joannes de Lignano, & Panormitanus, qui eum refert, & sequitur cons. 39. 2. part. Socin. consil. 126. num. 6. versic. Tertio, & ultimo, volumen primo, Chassanæ in consuetudines Burgundie Rubric. 4. §. 23. in princip. ex num. 18. licet non satis firmiter, Angelus Aretin, in §. fuerat, num. 15. & 16. Jason. num. 19. in finit. de actio. Plotus de in item jurando, §. 11. num. 32. qui multos allegat, Barbosa in l. 2. in princip. 1. p. n. 43. ff. soluto matrimonio, Molina de justitia, tract. 2. disput. 322. num. 7. Fundamentum est textus in Clement. 1. de usuris, qua abrogantur omnia statuta tam facta, quam in posterum facienda, permittentia usuras. Haec autem usurra est, ut vidua ob dilatam suæ datis solutionem recipiat aliquid ultra sortem.

Multi alii affirmant, simile statutum esse justum, licet tum,

illi præstari alimenta, aut si predictum interesse fuerit taxatum à statuto.

SUMMA SECTIONIS QUINTÆ.

- 44 Res, que venduntur, aliae sunt fructuosa, aliae steriles.
- Ob dilatam solutionem non potest accipi plus à venditore, quam sit pretium, ibid.
- 45 Non posse taxari à principio interesse in venditione ob pretium non solutum, quorundam sententia. Ubi datur dilatio ad solvendum, non datur mora, & sine mora non deberi interesse, ibid.
- 46 Absque mora debetur usura compensatoria, ut alii existimant.
- Illicitam esse pactionem de certo interesse à principio in venditione, quorundam sententia, ibid.
- 47 Interesse pertinet ad factum, & futurum eventum, cujus non potest haberi scientia à principio.
- 48 Licitam esse conventionem de certo interesse in itinam à principio contractus in venditione, contraria sententia.
- 49 Tribus modis reducuntur ad concordiam iste diffidentes sententia.
- Primo, ut non valeat taxatio interesse, ut ex ea agi possit, nisi probetur interesse, ibid.
- 50 Secundo, ut taxatio non valeat in vim conventionis, sed in vim confessionis, & probationis.
- 51 Tertio, ut ista conventione videatur transactio.
- 52 Prima conciliatio placet, & probatur, interesse in hoc casu non posse exigi, nisi aliunde quam ex conventione confer.
- 53 Emptor admitti debet ad contrarium probationem, non tanti interfusse vendoris, quantum est convenitum.
- 54 Impugnant secunda, & tercia conciliatio.
- 55 Varii contractus licet possunt intervenire inter emporum, & venditorem de certo interesse, videlicet venditum incerti interesse, quasi jactus reatis pro certo pretio, contractus assecurationis, & contractus sponsionis.
- 56 Cautela reservationis dominii in venditione, dum pretium non solvit, & interim locationis re vendita, approbatur.
- 57 Reprehenditur Rovitus dec. 7.
- 58 Reservationis dominii effectus, ut venditor preferatur omnibus creditoribus emptoris in pretio rei vendite. Ex reservatione dominii non resultat hypotheca specialis in favorem vendoris, imo huic parte repugnat hypotheca, ib.
- 59 Pralatio vendoris reservato domino non resultat ex hypotheca speciali, & id ostenditur evidenter.
- 60 Si vendor imponerit speciali hypothecam super re vendita pro pretio, preferetur ceteris creditoribus emptoris, juxta l. licet C. qui potiores.
- Verum concurreret cum illis, tamquam in re omnibus obligata, ibid.
- Taxatur turpis error notariorum, & explicitantur excusantur quidam Doctores, ib.
- 61 Ex reservatione dominii resultat, ut vendor maneat dominus, & non soluto pretio possit rem vindicare, & num. 62.
- Pactum reservationis dominii est efficax, & validum, ib. Translatio dominii effectiva per venditionem tria requirit, ibidem.
- 63 Falsum est quod quidam existimant, pactum reservationis dominii, donec pretium solvatur, adjectum venditioni, nihil operari, eo quod tacite insit. Magnus effectus istius pacti est non censeatur habita fides de pretio, quod data dilatione ad solvendum, & tradita re vendita alia presumetur, & sic transferretur dominium, etiam non facta solutione, ib.
- 64 Explicatur textus in l. cum manu sata, §. ultimo, ff. de contrah. emp.
- 65 Proponuntur duas difficultates circa pactum reservationis dominii, & sit remissio ad doctores eas diffolventes, & num. 66.
- 66 Proponitur novus casus ex facto.
- 67 Quid est respondendum juxta sententiam eorum, qui existimant, ex reservatione dominii resul- tare speciali hypothecam.
- 68 Reservato dominio vendor preferitur omnibus creditoribus emptoris, quantumcumque privilegiatis. Qui vendicat, est ante privilegia, ibidem.
- 70 Non